

Les potades de na Guilleuma

Vacarisses

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Zona de Collcardús, zona de Torreblanca i el Boixadell, zona de can Serra

Coordenades:

Latitud: 41.60589
Longitud: 1.91883
UTM Est (X): 409909
UTM Nord (Y): 4606585

Classificació

Número de fitxa 08291 - 71
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Medieval
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Fitxes associades:
[Collcardús](#)
[Camí Romeu](#)
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 17/06/2010 - 02:00

Descripció

Guilleuma de Montcada, senyora i comtessa de Vacarisses al segle XIII, era una dona de caràcter fort i despòtic, i la seva figura té associades un seguit de llegendes, algunes de les quals es situen a Vacarisses. En un lloc a prop de Collcardús, del qual actualment se'n desconeix la ubicació exacta, hi ha un petit clot a la roca de pedra sorrenca, com si fos l'empremta d'una petjada. Estaria situat vora el camí romeu que anava a Montserrat, en un lloc darrera de les muntanyes de can Margarit, entre Collcardús i el Mimó (FLOTATS 1994: 92), o bé pel camí ramader de Vacarisses, un cop passat Collcardús (FARRÉS 1996: 61). Segons una llegenda, donya Guilleuma marxava de la casa de Vacarisses on havia pres posada i, en muntar a cavall un tros més amunt, colpejà frenètica el terra deixant estampada la petjada. Al terme de Vacarisses hi ha també una font anomenada "de la Guilleuma", prop de la casa del Boixadell. Segons la tradició, la senyora de Vacarisses i el seu cavall van beure en aquesta font i després se separaren del camí. Així mateix, en un indret prop de l'Estació de Vacarisses, a unes quinze passes de la font de la Sang, hi havia una altra petja de la Senyora i les potades del seu cavall. Segons la llegenda, Guilleuma va pujar al cim més enlairat de Montserrat i, esperonant el seu cavall, volia arribar a Sant Llorenç del Munt. Però caigué a la riera del Palà, prop del camí romeu, tot deixant la marca de la seva pròpia petja, coneguda com la "potada de na Guilleuma". També hi haurien 16 redols corresponents a les marques de les peülles del seu cavall (SOLÀ 1929: 103-108). Aquestes "petjades" ja eren difícils de localitzar en el seu temps, ja que si baixava una torrentada les tapava. Amb la construcció de l'autopista la zona va quedar coberta per pedres i terra que s'abocaren cap a la riera. Finalment, a prop de les Vendranes hi ha encara una altra font també anomenada de la Guilleuma.

Història

Guilleuma de Montcada, senyora de Vacarisses, va contreure matrimoni amb l'Infant Pere, precisament el mateix dia que el seu germà, Jaume II, rei d'Aragó, es casava amb Blanca de Nàpols. El seu matrimoni va durar pocs dies, i el 30 d'agost de 1296 enviudava. Això va fer que prengués un caràcter fort i despòtic per governar, fet que ha propiciat l'aparició de diverses llegendes. Guilleuma es negà a reconèixer-se feudatària del bisbe de Vic. Per aquest motiu hi va combatre diverses vegades, fins i tot associada amb els heretges partidaris del comte de Foix. A Catalunya existeixen altres exemples de petjades o senyals gravades damunt la roca viva, ja siguin atribuïdes a homes o animals. Per exemple, la potada del Mal Esperit (prop d'Olot) o les nombroses petjades o potades del diable. Segons Joan Amades (AMADES 1990: 162-163), aquestes "petjades" podrien ser reminiscències d'antics cultes solars, difosos per la baixa Europa, el nord d'Àfrica i l'Àsia meridional, ja que molts pobles primitius s'imaginaven el sol cavalcant damunt d'un corser o muntant un carro que saltava de cim en cim i que cada dia donava la volta. Gravar una petjada assegurava el pas de l'astre i venia a ser com un altar que se li dedicava. La cristianització hauria fet emergir tradicions i llegendes atribuïdes a sants o al diable.

Bibliografia

AMADES, Joan (1990). Costumari català. Vol. X (Sant Joan de cara a l'estiu). Cercle de lectors - Salvat, Barcelona, p. 162-163 FARRÉS, Josep M. (1996). Fonts de Vacarisses. Ajuntament de Vacarisses, p. 60-61 FLOTATS, Antoni (1994). Miscel·lània vacarissenca. Ajuntament de Vacarisses, p. 92-93 HERNÁNDEZ, Àngel Manuel (2009). Pàgines vacarissanes, p. 358 SOLÀ COROMINAS, Joan (1929). Història de Sant Salvador de les Espases, Terrassa, Tallers Gràfics Morral, p. 103-108 SUADES, Jordi; SANZ, David (2000). Històries i llegendes de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Farell, Sant Vicenç de Castellet, p. 59